

Storja qosra tas-sigill tax-xama'

Għal erba' sekli, qatra xama' ħamra ggarantiet li ħadd ma kien qara ittra. Tlifnieha hekk kif għaddejna għall-era diġitali. Tista' tiġi rkuprata.

Qabel il-karta

Il-ħtieġa li tiġi kkomunikata xi haġa b'mod kunfidenzjali lil xi ħadd 'il bogħod hija eqdem mill-kitba. Fil-Mesopotamja, it-tavli tat-tafal b'messaġġi amministrattivi jew privati kienu jintbagħtu għewwa kapsuli tat-tafal ukoll, issigillati qabel il-ħami: kull tentattiv li jinqara l-kontenut kien iġieġhel li jinkiser it-tgeżwir, u d-destinatarju kien jaf mal-ewwel daqqa t'għajn jekk il-kapsula kinitx waslet intatta. F'Ruma klassika, ir-rombli tal-parċmina kienu jintrabtu bi spag u jiġu ssigillati bix-xama' jew biċ-ċomb. L-idea dejjem kienet l-istess: li kull qari mhux awtorizzat kien iħalli traċċa fiżika li ma titħassarx.

L-era tas-sigill tax-xama'

Għal bosta sekli, mill-aħħar tal-Medju Evu sas-seklu 20, l-għodda kanonika tal-korrispondenza kunfidenzjali fl-Ewropa kienet il-karta mitwija u ssigillata bis-sigill tax-xama'. Ix-xama' mdewba kienet titferra' fuq l-għaqda tal-karta u kienet tiġi stampata b'timbru personali jew istituzzjonali. Ma kinitx ornamental. Nutara, diplomatici, negozjanti u individwi privati użawha bl-istess loġika: jekk is-sigill tax-xama' kien intatt u t-timbru kien jintgħaraf, il-kontenut ma kienx inqara; jekk kien miksur, il-korrispondenza kienet giet kompromessa saħansitra qabel ma nfethet.

Is-saħħa tas-sigill tax-xama' ma kinitx fl-ispiza jew fis-solennità tiegħu. Kienet fi proprjetà strutturali speċifika ħafna: kwalunkwe tentattiv biex titneħħa u terġa' titqiegħed lura kien iħalli marki vizibbli. Ma kien hemm l-ebda mod sieket biex tinfetaħ ittra ssigillata. U dan kien ifisser li l-kunfidenzjalità ma kinitx tiddependi mill-wegħda ta' ebda intermedjarju — tal-messaġġier, tas-sewwieq tal-karozzin, tal-uffiċjal postali — iżda fuq id-disinn fiżiku tat-tgeżwir innifsu. Kienet fiduċja bbażata fuq evidenza, u mhux fuq il-kelma ta' ħadd.

It-tranzizzjoni diġitali

It-telegrafu, it-telefon, l-email, il-messaġġi korporattivi. Il-komunikazzjoni elettronika gabet veloċità, firxa globali, u spiża kwazi żero għal kull messaġġ. Hija neħħiet ukoll il-garanzija tas-sigill tax-xama'. B'mod awtomatiku, kull messaġġ jgħaddi minn intermedjarji li l-integrità tagħhom nistgħu nivverifikawha biss permezz ta' wegħdiet bil-miktub fit-termini tas-servizz, ċertifikazzjonijiet tekniċi u awditi opaki. M'hemm xejn ekwivalenti għal qatra xama' miksur li twissina.

Sigill tax-xama' diġitali

Il-proprjetà li tat is-saħħa lis-sigill tax-xama' ma kinitx is-sigill tax-xama' innifsu, iżda dak li kien jirrapprezenta: integrità li tista' tiġi vverifikata skont id-disinn, mingħajr il-bżonn li wiehed jafda f'parti terza. Din il-proprjetà tista' terġa' tinbena fid-dinja diġitali, għalkemm b'żewġ elementi minflok wiehed. L-ewwel wiehed huwa s-sigill kriptografiku — il-marka SHA-256 li tidher fil-qiegħ ta' kull artiklu ta' din il-pubblikazzjoni hija, f'sens letterali,

siġill tax-xama' diġitali: kull modifika tal-kontenut tbiddel il-marka b'mod viżibbli, bħalma x-xama' miksura kienet tiżvela l-qari mhux awtorizzat. It-tieni hija l-arkitettura tal-kanal: meta ma jkunx hemm server fin-nofs bejn żewġ persuni li qed jikkomunikaw, ma jkun hemm l-ebda intermedjarju li jeħtieġ li jingħata fiduċja. Il-kombinazzjoni ta' dawn iż-żewġ elementi — integrità li tista' tiġi vverifikata u n-nuqqas ta' intermedjarju — tirriproduċi, f'termini diġitali, dak li x-xama' ħamra fuq il-karta mitwija għamlet ta' kuljum għal erba' sekli.

L-isem

Din il-pubblikazzjoni tissejjaħ Cuadernos Lacre minħabba li s-siġill tax-xama' mhuwiex tiżjin storiku, iżda proprjetà teknika speċifika: l-integrità verifikabbli mill-kostruzzjoni, mingħajr wegħda ta' ebda operatur. Kull artiklu fis-serje janalizza, fil-verżjoni diġitali kontemporanja tiegħu, xi parti mill-istess idea: il-kriptagg, il-metadejta, is-sigriet professjonali, l-arkitettura tal-komunikazzjonijiet, il-qafas legali Ewropew. L-isem huwa wkoll mod kif wieħed jiftakar li l-kunfidenzjalità mhijiex servizz li aħna ninkarigaw, iżda proprjetà tal-kanal innifsu li minnu tiċċirkola l-informazzjoni.

Sorsi u aktar qari

- Maxwell, M. — *The Wax Tablets of the Mind: Cognitive Studies of Memory and Literacy in Classical Antiquity*, Routledge, 1992 (kapitoli dwar is-siġillar tat-tavli u l-bullae fil-Mesopotamja).
- Daybell, J. — *The Material Letter in Early Modern England: Manuscript Letters and the Culture and Practices of Letter-Writing, 1512-1635*, Palgrave, 2012. Kapitoli dwar is-siġill tax-xama' bħala strument ta' integrità u ta' awtorija.
- Saltzer, J. H.; Reed, D. P.; Clark, D. D. — *End-to-end arguments in system design*, ACM TOCS, 1984. Formulazzjoni moderna tal-prinċipju tas-siġill tax-xama': garanziji fl-estrematijiet, mhux fil-kanal.

[Li jmiss](#) → [Li tikkripta ma jfissirx li tkun privat: x'jgħidu l-metadata dwarek](#)

Letturi riċenti

- [CUADERNOS LIST PREGUNTAS TITLE](#)
- [CUADERNOS LIST SELFHOST TITLE](#)
- [CUADERNOS LIST IDENTIDAD TITLE](#)

Ħu dan l-artiklu miegħek kull fejn għandek bżonnu.

[↓ Markdown](#) [↓ Test sempliċi](#) [↓ PDF](#)

Il-fajl se jitniżżel fuq it-tagħmir tiegħek. Minn hemm tista' ssalvah, timportah f'Solo2 jew taqsmu kull fejn tixtieq. Cuadernos ma jiddeċidix id-destinazzjoni għalik.

Siġill tax-xama' · SHA-256 5edf6a92504c72c8ee5974b7a7c54ff111473b3cce49091d2f63a7c2d7d7dbb03

ES

Cuadernos Lacre · Publikazzjoni ta' [Menzuri Gestión S.L.](#) · miktuba minn R.Eugenio · editjata mit-tim ta' [Solo2](#).

Dan is-sit web ma jutilizzax cookies u ma jgħabbix riżorsi minn partijiet terzi. Huwa juża kontatur ta' żjarat anonimu ospitat minna stess (Umami, fuq is-server Ewropew tagħna) u l-minimu ta' JavaScript meħtieġ għall-preferenza tat-tema ċara/skura tiegħek. L-ebda tracker, l-ebda profiling, l-ebda qsim ta' dejta. Jekk tixtieq issegwina: [RSS](#).